

tem habent ad habitus per se infusos, quia non in eodem genere convenient, nec eumdem inclinationis modum formaliter conferunt, ut ostensum est supra in cap. 2 § 1, ubi omnia fuerunt sufficienter declarata.

His igitur praemissis, dicendum in primis quod nulla virtus infusa potest esse simul cum formali vitio quod ei opponitur. Et ratio sumenda est ex dictis cap. 2 § 2. Nam si omnis infusa virtus per contrarium mortale peccatum ipso facto statim destruitur, consequens sane est ut nonnisi cum peccati retractatione restituatur. Nusquam ergo adest in sensu composito conversionis liberi arbitrii ad malum virtuti oppositum, a qua quidem conversione acquisitus habitus malus in esse vitii formatur. At vero potest esse simul cum materiali vitii nondum perfecte destructo, quia ut dicitur in IV, D. 14, Q. 2, a. 2 ad 4um: «Virtus infusa et acquisita non sunt eiusdem speciei. Unde cum habitus ex frequentia operum peccati generatus virtuti acquisitae contrarius sit, non contrariatur directe virtuti infusae, quae habet oppositionem ad peccatum ex parte illa qua est offensa Dei. Unde non oportet quod statim virtutibus infusis restitutis, habitus vitiorum totaliter tollantur, quamvis impedianter et etiam diminuantur».

Et iam finis imponitur generali prolegomeno de habitibus et virtutibus. Sequitur nunc disputatio de singulis categoriis magis in speciali.

DE SINGULIS INFUSORUM HABITUUM CATEGORIIS

(I^a-II^{ae}, Qq. 62-70).

Haec disputatio in duas partes principales ultro dividitur. Agendum in prima de proprie dictis *virtutibus*, quae ut supernaturalis activitatis principia nobis infunduntur. In altera de *donis* per quae passive nos habemus ad Spiritum Sanctum instigantem et moventem, iuxta illud Apostoli: Quicumque Spiritu Dei aguntur, ii sunt filii Dei.

CAPUT PRIMUM DE VIRTUTIBUS PROPRIE DICTIS

Dictum est supra in prooemio, quod infusa activitatis principia in ordine ad finem supernaturalem, respondent principiis operativis tam congenitis quam studio et exercitio acquirendis in ordine ad naturalem. Id quidem ex analogia inter naturam et gratiam quam ubique servatam videmus. Dictum est præterea, quod inter principia operationum ex propria natura homini convenientium, primo loco veniunt intellectus et voluntas prout versantur circa finem totius humanae vitae, secundo autem loco habitus virtutum acquisiti, quibus homo bene disponi debet circa ea quae sunt ad finem. Dictum est tandem, quod potentissimis operativis in quantum circa naturalem finem occupantur, proportionaliter respondent *virtutes theologicae*; habitibus vero acquisitis

conferentibus bonam habitudinem quoad ea quae sunt ad finem, *virtutes morales infusae*. De his ergo per ordinem nunc dicendum occurrit, adhuc tamen sub communi quadam consideratione, antequam singularum in individuo monographia instituatur.

QUAEST. LXII.

DE VIRTUTIBUS THEOLOGICIS

In hac quaestione tria facit S. Thomas. Primo tractat de exsistentia virtutum theologicarum, secundo de numero, tertio de ordine. Omnia autem in una propositione comprehendere placet, ut sequitur.

THESIS I.

*Veritas est theologicice certissima, existere virtutes per se infusas, saltem theologicas.*⁵ Quae ideo hoc nomine censentur, quia a solo Deo supra naturae ordinem causatae, et sola Dei revelatione innotescentes, ipsum Deum habent pro obiecto. Quae etiam sunt determinate tres, ordine generationis actuorum hoc modo enumerandae: fides, spes, et charitas.

Praesupponitur nunc ex tractatu de gratia, certum esse, si minus certitudine fidei definitae, at saltem certitudine theologia cui sine gravissima temeritate nemo refragari posset, hominem formaliter iustificari per qualitatem creatam informantem et ad modum habitus inhaerentem, quae nomine sanctificantis gratiae communiter appellatur. Constat ex decretis Tridentini, Sess. 6, cap. 7, ubi enumerans iustificationis causas, Concilium docet quod « unica formalis causa est iustitia Dei, non qua ipse iustus est, sed qua nos iustos facit; qua videlicet ab eo donati renovamur spiritu mentis nostrae, et non modo reputamur, sed vere iusti nominamur et sumus ». Tum can. II: « Si quis dixerit homines iustificari, vel sola imputatione iustitiae

« Christi, vel sola peccatorum remissione, *exclusa gratia et charitate quae in cordibus eorum per Spiritum Sanctum diffundatur, atque illis inhaereat*, aut etiam gratiam qua iustificamur esse tantum favorem Dei, anathema sit ». Quibus in verbis multi vident formalem definitionem circa exsistentiam gratiae in ratione qualitatis sive habitus animam permanenter informantis. Inter quos primum obtinet locum ipse Catechismus Concilii, Part. 2, de bapt. n. 50, ubi sic ait: « Est autem gratia, quemadmodum Tridentina Synodus ab omnibus credendum, poena anathematis proposita, decrevit, non solum per quam peccatorum fit remissio, sed divina qualitas in anima inhaerens, ac veluti splendor quidam et lux quae animarum nostrarum maculas omnes delet, ipsasque animas pulchriores et splendidiores reddit. Atque id ex sacris litteris aperte colligitur, cum gratiam effundi dicant, eamque Spiritus Sancti pignus soleant appellare ». Alii tamen considerantes nihil aliud per decreta Concilii *directe* excludi nisi errorem Protestantum adserentium iustificationem fieri per meram imputationem extrinsecam meritorum Christi, seclusa omni reali et ontologica animae immutatione, non concedunt quod ibi formaliter definiatur exsistentia gratiae creatae habitualis, ab actibus et motionibus Dei in animam condistinctae. Concedunt nihilominus, Concilium eas adhibuisse formulas in declaranda contra haereticos veritate catholica, quae nullam habeant plausibilem expositionem extra eam quae est in intellectu omnium probatorum theologorum; adeoque exsistentiam gratiae sanctificantis in sensu supradicto, esse de iis veritatibus quae etsi nondum expresse definitae, non sine ingenti temeritate a quoquam aut negari aut in dubium adduci possunt.

Hoc igitur praesupposito fundamento quod alias ex Scripturis et Patrum traditione sufficienter fuit declaratum, primum omnium theologica veritas de exsistentia virtutum infusarum in genere et theologalium in specie, ex positivis revelationis fontibus adserenda et demonstranda est.